

Opetus- ja kasvatustalautakunnan lausunto kunnanhallitukselle palveluverkkoselvityksestä

Opetus- ja kasvatustalautakunta katsoo, että palveluverkkoselvitys muodostaa hyvän nykytilan analyysin, mutta mahdollisen päätöksenteon tueksi tarvitaan vielä vaihtoehtoihin skenaarioihin ja laadukkaisiin vaikutusarviointeihin perustuva jatkovalmistelu. Palveluverkon kehittämisen tulee olla jatkuvaa ja ennakoivaa työtä toimialalla ja koko kunnan tasolla, jotta palvelut säilyvät laadukkaina ja niiden järjestäminen on taloudellisesti kestävällä pohjalla.

Lautakunta pitää tärkeänä, että palveluverkkoa tarkastellaan kokonaisuutena huomioiden laajasti erilaiset näkökulmat ja vaikutukset sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä. Kuntastrategian tulee ohjata palveluverkon kehittämistä. Kuntastrategiaan on kirjattu: *“Muhos on turvallinen, yhteisöllinen ja elinvoimainen kunta, jossa kaikenikäisten hyvinvointi on kehittämisen lähtökohta. Muhos on tunnettu lapsiystävällisenä ja perhemyönteisenä kuntana. Yhteisöllisyys näkyy niin henkilöstön hyvinvointina, kasvatustyössä ja asukkaiden osallisuutena.”* Lapsivaikutusten arviointi on luonnollisesti keskeinen osa lapsia ja nuoria koskevaa päätöksentekoa.

Palveluverkkoa tarkasteltaessa on kiinteistöjen ja palveluiden sijainnin rinnalla merkittävää opetus- ja kasvatustalautakunnan sisällöllinen puoli ja palveluiden laatu. Kouluissa ja varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilöstön näkemyksiä on tärkeää kuulla palveluiden kehittämisessä. Oppilaaksiottoalueet ovat myös yksi tarkasteltava asia.

Opetus- ja kasvatustalautakunnan päätöksellä sekä erityisopetuksen että esiopetuksen järjestämisestä laaditaan kuntatasoiset linjaukset syksyn 2026 aikana. Erityisopetuksen osalta jatkovalmistelussa tulee miettiä, miten kunta pystyy vastaamaan lasten ja nuorten tuen tarpeisiin nykyistä paremmin, kunnan omaa osaamista hyödyntäen sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välistä yhteistyötä tiivistämällä. Osana tätä kokonaisuutta pohdittavaksi tulee alueellisten pienluokkien sijainti.

Nykyisten oppilasennusteiden mukaan perusopetuksen oppilasmäärät vähenevät seuraavan vajaan vuosikymmenen aikana erityisesti alakouluissa. Suurin lasku oppilasmäärissä kohdistuu Kirkonkylän kouluun, kun taas Hyrkin alueella oppilasmäärä jopa kasvaa hieman. Hyrkin koulun kiinteistön tulevaisuuteen tulee löytää tämän palveluverkkotyön yhteydessä kestävä ratkaisu. Useaan otteeseen korjatun koulukiinteistön jatkolla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, ja sitä kautta merkitystä myös muun palveluverkon suunnittelun kannalta. Kunnan on kyettävä vastaamaan kasvavaan palvelutarpeeseen Päivärinteen alueella.

Mahdollinen iso oppilasmäärän lasku Kirkonkylän koululla johtaa pohdintoihin kiinteistön käyttöasteesta ja uudehkojen kiinteistöinvestointien hyödyntämisestä. Kirkonkylän koulun osalta koulun tiloihin on laskettu palveluverkkoselvityksessä mukaan myös D-osa eli entinen nk. PAO:n

tila, millä on vaikutuksensa koulun tilatehokkuuden ja oppilaskohtaisten tilakustannusten arvioinnin kannalta. D-osan tilojen kunto ja erilaiset käyttömahdollisuudet tulee selvittää huolellisesti.

Mahdollisessa jatkovalmistelussa tulee selvittää kaikkien olemassa olevien tilojen joustavia ja muunneltavissa olevia käyttömahdollisuuksia, kuten koulukiinteistöjen soveltuvuutta varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tarpeisiin tai muun toiminnan käyttöön.

Palveluverkkoselvityksessä todetaan, että oppimisen tuen uudistus vaikuttaa muun muassa ryhmäkokoihin ja tilatarpeisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että pelkkä oppilasmäärän väheneminen ei välttämättä vähennä tilatarvetta tai henkilöstötarvetta samassa suhteessa, mikä tulee myös huomioida jatkovalmistelussa.

Selvityksessä todetaan Muhoksen hyötyneen menneinä vuosina juuri lapsiperheiden muuttovoitosta. Muhoksella on kyetty säilyttämään alueellisesti melko laaja perusopetuksen palveluverkko ja suhteellisen pienet yksiköt myös varhaiskasvatuksessa. Perhepäivähoitoa hyödynnetään edelleen varhaiskasvatuksen järjestämisessä. Osassa lähikuntia opetuksen ja kasvatuksen palveluita on keskitetty voimakkaammin.

Inhimillisen kokoiset yksiköt kannattaa nähdä vahvuutena ja arvona myös jatkossa, eikä palveluverkon merkittävää supistamista tule tehdä ilman selkeää osoitusta taloudellisen tehokkuuden merkittävästä paranemisesta tai palveluiden laadun turvaamisesta paremmin muunlaisilla ratkaisuilla. Palveluverkkoa tarkasteltaessa tulee arvioida pienempien kyläkoulujen osalta myös vaihtoehtokustannukset / nettovaikutus: miten koulun olemassaolo vaikuttaa kuntalaisten hyvinvointiin, alueen muuttovoittoon, kunnan elinvoimaan tai esimerkiksi varhaiskasvatuksen palveluihin samalla alueella. Esimerkiksi Laitasaaren koulun kiinteistössä sijaitsee yksi päiväkotiryhmä ja yksi esiopetusryhmä.

Mahdollisessa jatkovalmistelussa on huomioitava, että varhaiskasvatuksen palvelutarve näyttää pysyvän tulevinakin vuosina vähintään nykyisellä tasolla. Varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys on jo nykytilanteessa haaste, minkä vuoksi palveluverkkoratkaisujen vaikutukset varhaiskasvatukseen tulee arvioida erityisen huolellisesti. Lautakunta korostaa, että varhaiskasvatuksen tilatarpeisiin on löydettävä pitkällä aikavälillä tarkoituksenmukaiset ja taloudellisesti kestävät ratkaisut. Tarkastelussa tulee arvioida muun muassa koulujen ja varhaiskasvatuksen tilojen joustavaa yhteiskäyttöä, esiopetuksen sijoittumista, Kuusikon päiväkodin vuokratilojen tulevaisuutta, Jussilantien kiinteistön tulevaisuutta sekä perhepäivähoidon, yksityisen varhaiskasvatuksen ja palvelusetelijärjestelmän roolia osana kunnan palvelukokonaisuutta.

Lautakunta toteaa, että palveluverkkoselvityksen valmistumisen jälkeen Muhoksen näkymät ovat elinvoiman näkökulmasta vahvistuneet merkittävästi. Tämän vuoksi oleellista on laatia vaihtoehtoisia skenaarioita, joissa huomioidaan myös uusien investointien sekä mahdollisen muuttoliikkeen vaikutukset ja niihin varautuminen.

Jatkovalmistelussa voitaisiin tarkastella esimerkiksi seuraavia skenaarioita:

1. Nykyisen palveluverkon säilyttäminen ja kehittäminen.
2. Hyrkin koulun mahdollinen uudisrakennus ja sen vaikutukset.
3. Erilaiset palveluverkon tiivistämisen vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.
4. Muhokselle kohdistuviin investointeihin ja muuttovoittoon perustuva kasvuskenaario.

Jokaisen skenaarion osalta tulisi esittää vaikutukset ainakin lapsiin ja henkilöstöön, investointikustannuksiin, käyttötalouteen, kuljetuskustannuksiin sekä kunnan ja sen eri alueiden elinvoimaan ja palvelutarjontaan.